

Добри практики за работа с осъдени непълнолетни лица

| Сборник

Добри практики за работа с осъдени непълнолетни лица

Сборник

Тази публикация е съфинансирана от програма "Правосъдие" на Европейския съюз (2021-2027 г.)
Съдържанието на този документ отразява единствено възгледите на авторите и е тяхна изключителна отговорност.
Европейската комисия не поема никаква отговорност за използването на съдържащата се в него информация.

INNOVATIVE
PRISON SYSTEMS

Досегът с правосъдната система в детска възраст може да окаже силно въздействие върху развитието на подрастващите. Ето защо служителите, работещи пряко с осъдени деца, носят отговорност не само за ефективното изпълнение на наложените мерки, но и за благоприятния изход от тях, и за намаляване на риска от повторно извършване на престъпление. Посрещането на специфичните нужди на децата в конфликт със закона изисква набор от умения, съобразени със етапа на детското развитие и други често срещани уязвимости. Настоящата публикация цели да насърчи обмена на опит и разпространението на добри практики в областта на наказанията за непълнолетни. Те са важен инструмент в помощ на специалистите от различни държави, заели се да повишат компетентността си. В този сборник са представени избрани примери за обучение и практически инструменти, създадени да спомогнат служителите в системите за детско правосъдие да работят съобразно високите международни стандарти и най-добрия интерес на детето. Предназначен е както за административния състав, така и за специалистите в поправителните домове, пробационните и други служби, които работят директно с осъдените деца. Специално е насочен към тези, които имат желание да подобрят знанията и уменията си с изследване на добри практики. Сборникът обхваща редица теми, включително методи за обучение, инструменти за (само)оценка, за справяне с уязвимости произтичащи от пол, увреждане и други характеристики, както и със състояния като влошено психично здраве, травми и употреба на наркотици. Той е разработен в рамките на проект „*Оценка на риска от изолация на осъдени и обвиняеми лица: укрепване на капацитета на органите за изпълнение на наказанията за работа с осъдени непълнолетни*“ — ARISA Child.

Автор:

Мария Стоянова, Център за изследване на демокрацията

Принос:

Мария Дойчинова, Център за изследване на демокрацията

Клер Мачан, Хелоиза Бекер, IPS Innovative Prison Systems

Ани Камариоти, Константина Циломелеки, Център по европейско конституционно право

Rachele Stroppa, Асоциация Антигона

Елена Кастейон, Университет Мигел Ернандес де Елче

Съфинансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са единствено на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Европейската комисия. Нито Европейският съюз, нито представящият ги орган могат да бъдат подвеждани под отговорност за тях.

Текстът е лицензиран под *Криейтив Комънс Признание - Некомерсиално - Без производни 4.0 Международен лиценз*.

Авторски права върху корицата: Freepik

ISBN: 978-954-477-501-8

Публикувано от: Център за изследване на демокрацията, 2024

www.csd.eu, office@csd.eu

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ	4
МЕТОДОЛОГИЯ	6
ДОБРИ ПРАКТИКИ ЗА РАБОТА С ОСЪДЕНИ ДЕЦА	8
ОБУЧЕНИЕ	8
EazySAFE платформа за електронно обучение и обучение за управление на инциденти в Оберстаун	10
Управление на затворници с чужд произход - онлайн курс на EuroPris	11
Мултидисциплинарно обучение на френските служители в Службата за съдебна защита на младежта	12
Курсове за електронно обучение "Теми за служители по надзор на непълнолетни"	13
Курс за електронно обучение и Наръчник за обучители: Въведение в международната програма за обучение по Правилата на Нелсън Мандела	14
ИНСТРУМЕНТИ	15
Матрица на уменията и знанията в областта на младежкото правосъдие	16
Въпросник за скрининг на психичното здраве при юноши (SQUIFA); Интервю за скрининг на психично здраве при юноши (SIFA); Инструмент за цялостна оценка на здравето (CHAT).	17
Стандарти за инспекция на службите за подкрепа на младежи в конфликт със закона	18
Оперативни насоки за професионалисти, работещи с деца в конфликт със закона по време на COVID-19	19
Гласова поща в затвора	20
Подход към момичетата в системата на наказателното правосъдие	21
Насоки за добри практики при пробаця за непълнолетни	22
Наръчник за защита правата на човека и превенцията на радикализацията сред младежи с наложена мярка лишаване от свобода или пробаця	23
Ръководство за посетители в затвори за непълнолетни	24
Индивидуален подход за мотивиране на поведенческа промяна при младежи: Четиристранен подход	25
Връзка между неврологията и осъждането на деца	26
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	27

ВЪВЕДЕНИЕ

Детското правосъдие е комплексна система, в която законите разпореждат често се преплитат със спецификите на детското развитие. Затова служителите, които работят с деца в конфликт със закона, следва да притежават разнообразни знания и умения. Работата с непълнолетни, осъдени на лишаване от свобода или пробация, представлява предизвикателство поради крехката възраст и ранния етап в зрелостта на правонарушителите, както и други фактори оказващи влияние върху личностното им развитие, свързани с тяхната среда. Предишните изследвания установиха, че служителите в затворите и пробационните служби, които работят с непълнолетни, нямат достатъчна подготовка да отговорят напълно на потребностите на осъдените деца.¹ Ограниченият достъп до специализирани обучителни програми обикновено задълбочава съществуващите проблеми.

Основна цел на инициативата ARISA Child е да повиши квалификацията на професионалистите в системата за изпълнение на наказанията, които работят с непълнолетни. Инициативата е насочена към изграждане на умения за справяне с предизвикателствата, характерни за работата с непълнолетни правонарушители и особено деца с влезли в сила присъди. Крайната цел е да се гарантира в по-висока степен защита-

та на правата на тези млади хора и че техните специфични нужди се разглеждат с достатъчно внимание. Постигането на тези цели изисква многостранен подход. Той включва разработване на специализирана обучителна програма, дейности по изграждане на капацитет и обмен на добри практики. Във връзка с последното, настоящата публикация е създадена именно да насърчи обмена на опит и добри практики в областта на изпълнение на наказанията за непълнолетни. Тук са представени подбрани примери, съответстващи на принципите за щадящо изпълнение на наказания за непълнолетни.

Настоящият сборник е съставен въз основа на данни, изводи и успешни примери от Европа и САЩ, събрани чрез задълбочено проучване, включващо консултации с експерти от няколко държави. По отношение на целевата група, първоначалният фокус на инициативата ARISA Child бе насочен към служителите на затворите и пробационните служби, работещи с осъдени деца. Предходните изследвания по темата, обаче, показаха значителни разлики в системите за детско правосъдие във включените държави. Следователно, има разлика и между специалистите, които участват в изпълнението на възпитателни мерки и присъди, налагани на непълнолетни. С оглед на това, инициативата разшири целевата си група

¹ ARISA Child (2024), *Reforming Youth Corrections: Comparative report assessing the training needs of prison and probation staff working with convicted children*, 6 March 2024

като включи допълнителни професионални групи, включително полицаи, съдии, прокурори, адвокати, служители в държавни агенции, гражданския сектор и доброволци, социални работници, психолози, органи на местната власт, служители по закрила на детето и миграционни служби. Всички практики, представени в този сборник, са насочени към многообразието от професионалисти, на които е поверена работата с деца в наказателната система, които за краткост са наричани с общия термин "професионалисти в областта на детското правосъдие". Препоръчаните практики ще донесат най-голяма добавена стойност на тези, които желаят да разширят своя кръгзор и да учат чрез добри примери от света.

В обобщение този сборник може да се използва от всички специалисти, които се занимават с грижата, рехабилитацията и надзора на осъдени деца, за да:

- черпят вдъхновение;
- възпроизвеждат и адаптират чуждестранни практики към националния или професионалния си контекст;
- намерят колеги и партньори, с които

да потърсят обмен на знания и опит.

Този сборник включва инструменти, програми и обучения, прилагани в различни държави и институционални контексти. Той обхваща и широк кръг от дейности, включително, но не само, ефективна комуникация с децата и техните семейства, работа с чуждестранни граждани, самооценка на уменията и др. Примерите са категоризирани в два основни вида: 1) обучение; и 2) инструменти, които отразяват двата аспекта, в които биха могли да бъдат най-полезни, а именно при професионалисти в областта на детското правосъдие и при подпомагането на практическата им работа.

Чрез насърчаване на споделянето на опит и разпространението на добри практики, инициативата ARISA Child се стреми да създаде международна общност от професионалисти, работещи с непълнолетни, които са посветени на спазването на правата на детето при прилагането на санкции. Водещи принцип на инициативата е, че обменът на опит обогатява колективното разбиране и допринася за разработването на по-ефективни стратегии за дългосрочна и ефективна рехабилитация на осъдените деца.

МЕТОДОЛОГИЯ

Екипът зад настоящото изследване подбра колекция от практики, които имат потенциал да повишат капацитета на професионалистите в областта на детското правосъдие. Обединяващо за тези практики, е че по един или друг начин подпомагат прилагането на принципите за защита на правата на детето и изискванията, произтичащи от международно признатите стандарти за правосъдие, съобразено с интересите на детето. Изследователският екип използва няколко метода за събиране на данни, за да набави изчерпателна информация.

Всички организации от консорциума на ARISA Child, а именно Център за изследване на демокрацията (България), Център за европейско конституционно право (Гърция), Асоциация "Антигона" (Италия), Университет Мигел Ернандес де Елче (Испания), Иновативни затворнически системи (Португалия) и Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" към Министерство на правосъдието в България, участваха в процеса на събиране на информация.

Проучването обхваща публично достъпни източници на информация от международно и национално ниво, намиращи се във и извън географския обхват

на инициативата ARISA Child (България, Гърция, Италия, Португалия и Испания), включително бази данни, публикации и издания със свободен достъп. Проведоха се интервюта и фокус групи с опитни професионалисти, посветили се на работата с осъдени непълнолетни в десет държави от Европейския съюз (ЕС) и Съединените американски щати (САЩ). Освен това, в рамките на инициативата ARISA Child, бяха организирани две посещения за обмяна на опит в Португалия² и Италия³, които осигуриха на екипа допълнителни наблюдения на място. В посещенията за обмяна на опит участваха общо тридесет и седем професионалисти, работещи с осъдени деца в различни държави членки, като имаха възможност пряко да наблюдават работата на своите колеги в съответните институции и организации за лишаване от свобода или за изтърпяване на други видове присъди.

Изследователи от всички организации в инициативата ARISA Child допринесоха за събирането на информация и добри практики. Идентифицираните практики бяха документирани по единен шаблон, съдържащ индетични компоненти и всички примери бяха входирани в обща база данни.

² ARISA (2023), News, 'Experience Exchange Visit to Portugal', 20 септември 2023 г.

³ ARISA (2023), News, 'Experience Exchange Visit to Italy', 20 октомври 2023 г.

Описанието на всяка практика се състои от следните компоненти:

- **Наименование на практиката:** преведено на български език и предоставено на оригиналния език, където е възможно, за да се улесни търсенето на допълнителна информация.
- **Категория:** препратка към един от основните видове, използвани в настоящия сборник - обучение или инструмент, с допълнителни уточнения при нужда.
- **Институцията/организацията,** отговорна за провеждането на практиката, преведена на български език и предоставена на оригиналния език, когато това е възможно.
- **Начало на практиката:** позоваване на годината, в която е разработена практиката. В някои случаи се посочва последната ѝ редакция, което също е упоменато.
- **URL или източник:** препратка към линк, който е последно е достъпен през април 2024 г.
- **Географски обхват:** посочване на страната на произход и/или областите (държави, градове, региони), в които е приложена практиката.
- **Целева група:** позоваване на конкретната аудитория, за която практиката е предназначена да окаже въздействие или има за цел да създаде положителен ефект.
- **Преглед:** кратко описание, в което се посочват целта и характеристиките на практиката, методите и резултатите.
- **Знания и умения:** позоваване на конкретни знания и умения, които прак-

тиката има за цел да подобри.

Изследователският екип черпи информация и от дискусиите, проведени по време на посещенията за обмяна на опит, както и от сведенията от професионален опит на интервюваните специалисти през периода април - ноември 2023 г.

От този богат набор от данни, шестнадесет практики бяха внимателно подбрани, за да бъдат включени в настоящия сборник, на база на тяхната трансгранична приложимост и доказана ефективност. Шестнадесетте практики са избрани от общо четиридесетте и седем примера, които бяха включени първоначално в общата база данни. Екипът ги редуцира до двадесет и пет практики, за които бе счтено, че притежават най-голяма добавена стойност и потенциал за приложимост в различни национални системи. Комитетът за научни изследвания и управление (*Research and Management Committee*) към проекта ARISA Child, състоящ се от шестима членове, представляващи всяка организация от инициативата, одобри и финализира окончателния избор на шестнадесет практики. Те преминаха оценка от Панела за оценка и мониторинг (*Evaluation and Monitoring Panel*) създаден за целите на проекта ARISA Child. Това е орган, съставен от петима независими експерти от България, Португалия, Гърция, Италия и Испания, който направи предварителен преглед на сборника. Панелът включва експерти в областта на наказателното правосъдие и изпълнение на наказания спрямо непълнолетни, рехабилитацията и реинтеграцията на осъдени деца. Следователно бе постигнат консенсус сред практикуващи специалисти в областта на детското правосъдие от няколко държави членки относно релеванността на подбраните практики.

ДОБРИ ПРАКТИКИ ЗА РАБОТА С ОСЪДЕНИ ДЕЦА

ОБУЧЕНИЕ

Недостигът на специализирано обучение за професионалистите в областта на детското правосъдие е общ проблем в държавите, включени в изследването за оценка на потребностите, проведено в рамките на инициативата ARISA Child.⁴ Това предопредели целенасоченото проучване на съществуващи програми и възможности за обучение в тази професионална сфера. В следващите страници са представени пет от най-добрите примери за обучение. Географският им обхват варира от такива, предназначени да служат в международен контекст, до други, разработени на национално ниво, но представени поради потенциала им да се адаптират и възпроизведат в различни държави и институции, изправени пред сходни проблеми и предизвикателства.

Проучването на потребностите от обучение на служителите, работещи с осъдени деца⁵, се проведе почти паралелно със събирането на информация за добри практики. Изследването показва, че рядко се предоставят възможности за продължаващо обучение след завършване на задължителното първоначално обучение. Голяма част от работещите в местата за задържане на непълнолетни преминават единствено въвеждащ курс, който се изисква при назначаването им. Тази практика не съответства

⁴ ARISA Child (2024 г.), *Reforming Youth Corrections: Comparative report assessing the training needs of prison and probation staff working with convicted children*, 6 март 2024 г.

⁵ ARISA Child (2024 г.), *Reforming Youth Corrections: Comparative report assessing the training needs of prison and probation staff working with convicted children*, 6 март 2024 г.

на изискването за редовно актуализиране и мултидисциплинарност на знанията, необходими за работа с деца. Следващите примери потвърждават схващането, че продължаващото професионално обучение е от изключително значение и предлагат теоретични области и теми, които могат да повишат квалификацията на служителите, които работят с осъдени деца.

Име на практиката

EASYSAFE ПЛАТФОРМА ЗА ЕЛЕКТРОННО ОБУЧЕНИЕ И ОБУЧЕНИЕ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ИНЦИДЕНТИ В ОБЕРСТАУН

Изпълняваща организация/институция

Център за задържане на деца в Оберстаун

Географски обхват

Национален - Ирландия

Целева група

Служители в места за лишаване от свобода за непълнолетни

Преглед

Оберстаун е единственият център в Ирландия, където непълнолетни лица изтърпяват мерки лишаване от свобода, постановени със съдебно решение. През 2022 г. центърът в Оберстаун въвежда платформата за електронно обучение EazySAFE. Тя съдържа модули за задължително обучение, които са персонализирани спрямо нуждите служителите на центъра. Онлайн обучението обхваща редица области, сред които са пожарна безопасност, защита на личните данни и предоставяне на първа помощ.

В Центърът в Оберстаун се изпълняват и програми, насърчаващи грижите, съобразени с последиците от травматични преживявания. Това включва обучение за управление на инциденти, което установява холистичен подход за оценка и управление на инциденти на територията на кампуса на центъра. Друга част от обучението е предназначено да подпомогне служителите при управляването на инциденти като разглежда справянето със стреса при критични ситуации. Всъщност,

обучението за т. нар. стрес мениджмънт е доброволно. То е изготвено от Югоизточния технологичен университет (от англ. South East Technological University) в Ирландия, който предлага сертифицирана програма за повишаване на квалификацията за работниците в центъра в Оберстаун.

Персоналът на Оберстаун ежегодно преминава обучение по управление на поведението. То обхваща методи и стратегии за деескалация на конфликти, техники за предвиждане и предотвратяване на физическо насилие и други инциденти в центъра. Освен ежегодното провеждане на това обучение, служителите в центъра са длъжни да преминават курса отново при всеки възникнал инцидент в кампуса. Интервенцията включва брифинг със служителите веднага след настъпване на инцидента, при който се документира какво и как се е случило, както и начини, с които дадения инцидент е можело да бъде предотвратен.

Знания и умения

Безопасност, стратегии за деескалация, техники за предотвратяване на конфликти и управление на инциденти, насърчаване на устойчивостта и

психичното здраве на служителите, насърчаване на култура на подкрепа на работното място.

URL или източник

Годишен доклад на Оберстаун за 2022 г.

Име на практиката

УПРАВЛЕНИЕ НА ЗАТВОРНИЦИ С ЧУЖД ПРОИЗХОД -
ОНЛАЙН КУРС НА EUROPRISИзпълняваща
организация/институция

Съвет на Европа

Географски обхват

Европа

Предлага се на няколко езика: EN, AM, BG, CZ, NL, FR, GE, DE, GR, IT, PT, RO, SK, ES, SE и UA.

Целева група

Служители и ръководители на затвори, обучители.

Преглед

Служителите, работещи с чуждестранни затворници, трябва да преминат обучение за зачитане на културното многообразие и за разбиране на специфичните предизвикателствата, пред които са изправени тези затворници. За да подпомогне служителите на местата за лишаване от свобода, включително директорите, обучителите и други отговорни лица, работещи със затворници с чуждестранен произход, EuroPris в сътрудничество с програмата HELP на Съвета на Европа, предлага иновативно онлайн обучение по темата. В този курс е използван разнообразен формат съдържание като анимации, видеоклипове, озвучаване, интерактивни упражнения, тестове за проверка на знанията, сценарии и казуси. Това позволява на потребителите да преминат с интерес през поредица от тематични модули, посветени на ключови аспекти от преживяванията на чуждестранните затворници, включително:

- ефективна комуникация;
- подобряване на режима в затворите;
- контакт с външния свят;

- проблеми, свързани с рехабилитацията и преместване на местоживеенето;
- нужди на персонала.

Обучението насърчава служителите да усъвършенстват уменията си за работа с осъдени чужденци с цел по-ефективно изпълнение на наложените мерки. Курсът разглежда важни въпроси от работата с чуждестранни осъдени лица и стимулира създаването на приобщаваща среда в местата за лишаване от свобода, което от своя страна да намали чувството за дискриминация, недоволство и несправедливост на тази специфична група.

Общата продължителност на обучението е три часа и след завършването му се издава удостоверение за завършен курс.

Тази практика не е насочена конкретно към работещи с непълнолетни осъдени лица, но предоставя полезна информация за служителите в затворите относно работата с правонарушители с чужд произход. Тези учебни материали са подходящи и приложими за работа с непълнолетни осъдени лица, които са чужди граждани и са на възраст над 16 години.

Знания и умения

Културна компетентност, културно многообразие, ефективна комуникация, разрешаване на конфликти, подобряване на режима в затвора, приобщаващи практики.

URL или източник

<https://help.elearning.ext.coe.int/course/view.php?id=3133>

Име на практиката

МУЛТИДИСЦИПЛИНАРНО ОБУЧЕНИЕ НА ФРЕНСКИТЕ СЛУЖИТЕЛИ В СЛУЖБАТА ЗА СЪДЕБНА ЗАЩИТА НА МЛАДЕЖТА

Изпълняваща организация/институция

Национално училище за съдебна защита на младежта

Географски обхват

Национален – Франция

Целева група

Професионалисти в областта на детското правосъдие, обучители.

Преглед

Съдебна защита на младежта е създадена като специализирана служба за непълнолетни в конфликт със закона във Франция. В службата са преобладаващата част от персонала, който работи пряко с осъдени деца във Франция, а професионалните позиции са разнообразни, напр. възпитатели, психолози и др. През 2023 г. там работят близо 9 000 професионалисти, а над половината от тях са възпитатели. На възпитателите са поверени следните задължения:

- изпълняват образователните мерки, наложени на непълнолетни лица чрез съдебно решение;
- консултират и подпомагат магистратите при вземането на решения за налагане на мерки;
- провеждат ежедневни срещи с непълнолетния извършител, независимо дали е настанен в място за лишаване от свобода, у дома или друга структура на съдебна защита на младежи;
- правят оценка на цялостната ситуация на непълнолетния правонарушител и изграждат стратегии за интервенция въз основа на холистичен подход, който взема предвид положението на младежа, очакванията на съдията, мнението на психолога и т.н.
- разработват индивидуален проект за

интервенция подходящ за всяко индивидуално непълнолетно лице.

Возпитателите в службата трябва да преминават през задълбочена подготовка, за да започнат да изпълняват професионалната си длъжност. Първоначалното обучение продължава 20 месеца и включва теоретични и практически компоненти. След това, кандидатите трябва да преминават задължителен стаж от 40 до 44 седмици в място за настаняване на малолетни и непълнолетни от открит или закрит тип.

Програмата за възпитатели се разделя на две части: задължително обучение с продължителност 18 месеца и 2 месеца допълнително обучение. Целият курс се провежда в специализирания образователен център, наречен Национално училище за съдебна защита на младежта (от фр. *École nationale de protection judiciaire de la jeunesse*).

Съдържанието на обучителния материал обхваща четири тематични области:

- етика и професионална позиция;
- рамка за интервенция за възпитатели на младежи;
- непълнолетно лице, семейство и околна среда;
- професионални методи и техники.

Знания и умения

Национално законодателство за детско правосъдие, професионална етика, оценка на социалната среда на непълнолетните, психосоциални рискове, управление на насилието, етика, управление на интервенции, комуникация.

URL или източник

<https://www.enpjj.justice.fr/la-formation-statutaire>

Име на практиката

КУРСОВЕ ЗА ЕЛЕКТРОННО ОБУЧЕНИЕ "ТЕМИ ЗА СЛУЖИТЕЛИ ПО НАДЗОР НА НЕПЪЛНОЛЕТНИ"

Изпълняваща организация/институция

Академия за обучение в областта на правосъдието за непълнолетни, Департамента за младежко правосъдие в Тексас

Географски обхват

Регионално ниво -
Тексас, САЩ

Целева група

Служители по надзора на непълнолетни, служители в пробационни служби.

Преглед

Това електронно обучение предоставя цялостна програма на служителите изпълняващи надзор на непълнолетни, която им гарантира придобиването на необходимите умения и знания за ефективно изпълнение на професионалните им функции. Обучителните материали съответстват на конкретни теми, някои от които са изискуеми от установените стандарти от Департамента за младежко правосъдие на Тексас. Програмата е изградена да служи като инструмент за обучение както в рамките на дадена институция, така и за регионално или междуведомствено обучение. Модулите на презентациите са съставени под формата на справочник за служители, които желаят да придобият основни познания по конкретна тема.

Курсовете обхващат следните теми:

- злоупотреба, пренебрегване и експлоатация: превенция, идентифициране и докладване;
- развитие и поведение на подрасстващите;
- етичен кодекс и дисциплинарни производства;
- заразни болести;
- два модула за културна компетентност: 1. културно равенство; 2. културна компетентност: пол и сексуалност, променяща се перспектива;
- основи на правата на децата: Семейен кодекс на Тексас и свързаните с него закони;

- лечение отвътре: ръководство за психичното здраве и благосъстояние на непълнолетните;
- права на непълнолетните;
- закон за елиминиране на изнасилванията в затворите: предназначение и цели;
- превенция и интервенция на самоубийствата;
- информирана грижа при травматични събития;
- разбиране на професионалната отговорност.

Учебната програма на този курс съдържа модули, които дават информация по рядкострещани проблеми за подобен тип обучения. Зележително е, че разработването на модулите е съобразено с идентифицираните практически проблеми и трудности, които могат да възникнат в затворническата среда. Например, обръща се внимание на често подценявани теми като проблеми свързани с психичното здраве на непълнолетните и професионалната отговорност на служителите.

Важно е да се отбележи, че завършването на това обучение не води автоматично до получаване на сертификат. Вместо това, управляващия орган трябва да гарантира, че обучаващите се служители са адекватно подготвени за изпит, който може да им донесе сертификат.

Знания и умения

Превенция и противодействие на злоупотребата с вещества; детско развитие и поведенчески въпроси; етични процедури; многообразие и приобщаване; права на децата; управление на психичното здраве; превенция и интервенция при самоубийства и изнасилвания в затвора; информирана грижа при травми; професионална отговорност.

URL или източник

<https://www.tjtd.texas.gov/index.php/index.php/juvenile-justice-training-academy#jso-topics>

Име на практиката

КУРС ЗА ЕЛЕКТРОННО ОБУЧЕНИЕ И НАРЪЧНИК ЗА ОБУЧИТЕЛИ:
ВЪВЕДЕНИЕ В МЕЖДУНАРОДНАТА ПРОГРАМА ЗА ОБУЧЕНИЕ ПО
ПРАВИЛАТА НА НЕЛСЪН МАНДЕЛАИзпълняваща
организация/институция

Службата на ОССЕ за демократични институции и права на човека; Международна наказателна реформа (PRI); Шведската служба за затворите и пробацията; Службата на ООН по наркотиците и престъпността.

Географски обхват

Международно ниво

Целева група

Обучители на служителите в затвора; Служители в места за лишаване от свобода

Преглед

Правилата на Нелсън Мандела, чието официално наименование е „Минимални стандарти за третиране на лишените от свобода“, представляват основните международни стандарти в тази област. Службата на ООН по наркотиците и престъпността е подготвила онлайн курс за самостоятелна подготовка, състоящ се от седем модула. Курсът цели да осигури по-задълбочено разбиране на принципите и да подобри приложението им в управлението на затворите и третирането на лишените от свобода. Всеки модул е съставен от теоретични и практически компоненти. Практическите упражнения поставят обучаемите в реални ситуации, свързани с управлението на затвора и лишените от свобода.

В резултат на съвместните усилия на четирите изпълняващи организации е създаден и наръчник за обучители, който допълва електронния курс. Наръчникът предоставя на обучителите готови презентации, практически упражнения, указания и други материали, които могат да бъдат директно използвани при провеждане на присъствени обучения на тема Правилата на Нелсън Мандела. По този начин обучителите получават готов пакет от информация, който да предоставят на служителите в затворите. Разработен е да отговаря на стратегическите

нужди, свързани с разбирането и прилагането на Правилата на Нелсън Мандела в рамките на затвора.

Наръчникът за обучители предлага примерна програма и дневен ред за организиране на четиридневен семинар, както и **предварително подготвени основни правила, методология за обучение, цели и съдържание на курса**, разпределено в осем модула, обхващащи основните измерения, в които са приложими правилата на Нелсън Мандела. Модулите адресират следните теми:

- въведение в *12-те ръководни принципа* на правилата на Нелсън Мандела;
- хората, затворите и условията в тях;
- организация и управление на затворите;
- защитни мерки;
- предотвратяване и реагиране при инциденти;
- ограничения, дисциплинарни мерки и санкции;
- здравеопазване;
- рехабилитация на затворници и подготовка за освобождаване.

Наръчникът за обучители е пилотиран на семинар в Швеция през април 2022 г. с участието на служителите на затвори в Германия, Италия, Румъния и Швеция.

Знания и умения

Правила на Нелсън Мандела, достойно отношение към лишените от свобода, организация на затвора, управление на инциденти, здравни грижи за затворниците, подготовка преди освобождаване и рехабилитация.

URL или източник

Електронен курс на ООН
Наръчник за обучители

ДОБРИ ПРАКТИКИ ЗА РАБОТА С ОСЪДЕНИ ДЕЦА

ИНСТРУМЕНТИ

Категорията „инструменти“ следва да се тълкува гъвкаво, тъй като обхваща широк спектър от ресурси, материали и процедури, целящи да подпомогнат или подобрят работата на специалистите в областта на детското правосъдие, а в крайна сметка да благоприятстват положението на непълнолетните осъдени лица, особено лишените от свобода. Този раздел е особено важен за служителите в затворите и пробационните служби и заемащите ръководни постове, като ги насърчава да проучат изброените практики, да определят тези, които биха им послужили при формирането на ефективни стратегии и постигане на положителните резултати за децата. Адаптирани към местните условия, тези практики могат да повишат качеството на грижите, спазването на правните и етичните норми, да намалят рисковете, да насърчат професионалното развитие, отчетността, прозрачността и благоприятните резултати за децата в конфликт със закона.

Име на практиката

МАТРИЦА НА УМЕНИЯТА И ЗНАНИЯТА В
ОБЛАСТТА НА МЛАДЕЖКОТО ПРАВОСЪДИЕИзпълняваща
организация/институция

Ресурсен център за
детско правосъдие

Географски обхват

Национален -
Великобритания

Целева група

Служители в
областта на детското
правосъдие

Преглед

Този инструмент за одит на уменията е разработен, за да подпомогне практикуващите в областта на детското правосъдие да направят самооценка на практиките си и да открият потенциални пропуски в знанията, поведението и уменията си. Целта на инструмента е да улесни избора за последващо професионално обучение.

Матрицата обхваща осем ключови области за оценка:

- Детско развитие - разбиране на детското развитие в рамките на системата за детско правосъдие.
- Ангажираност и комуникация – ефективност на комуникацията и ангажираност с деца, семейства и настойници.
- Самооценка - идентифициране на

силните страни и рискове.

- Ефективна практика - подготовка, предоставяне, изпълнение, наблюдение и оценка на интервенциите; насърчаване на самоанализа.
- Многостранно сътрудничество - съвместна работа с други агенции, застъпничество, умения за посредничество и обмен на информация.
- Риск от вреди - управление на рисковете за детето и за по-широката общност.
- Преходи - ефективен преход за децата в системата за детско правосъдие.
- Защита - осигуряване на защита и запазване на благосъстоянието на децата.

Знания и умения

Умения за самооценка, самоанализ, управление на интервенции, ефективна комуникация, детско развитие, многостранно сътрудничество, подкрепа и застъпничество.

URL или източник

<https://yjresourcehub.uk/youth-justice-skills-matrix-youth-justice-board-march-2023/>

Име на практиката

**ВЪПРОСНИК ЗА СКРИНИНГ НА ПСИХИЧНОТО ЗДРАВЕ ПРИ ЮНОШИ (SQUIFA);
ИНТЕРВЮ ЗА СКРИНИНГ НА ПСИХИЧНО ЗДРАВЕ ПРИ ЮНОШИ (SIFA);
ИНСТРУМЕНТ ЗА ЦЯЛОСТНА ОЦЕНКА НА ЗДРАВЕТО (CHAT).**
Изпълняваща
организация/институция

Съвет за младежко
правосъдие за Англия и
Уелс

Географски обхват

Национален -
Великобритания
Регионален - Англия и Уелс

Целева група

Пробационни служители,
социални работници,
психолози, служители в
затворите и други професионалисти в областта
на детското правосъдие.

Преглед

Инструментите, наречени накратко SQUIFA, SIFA и CHAT, са създадени да улеснят изготвянето на оценка на психичното здраве на непълнолетните, поставени под надзора на службите за подкрепа на младежи в конфликт със закона във Великобритания. Два от тези инструменти за оценка представят въпросник с индикатори за скрининг на психичното здраве на непълнолетни (SQUIFA) и въпросник за последващо интервю за оценка на психичното здраве на непълнолетни (SIFA).

Инструментите предлагат систематичен подход за скрининг и оценка на психичното здраве на децата и младежите. Първо се прилага инструментът SQUIFA (вж. примерния формуляр *myk*). В зависимост от резултатите, специалистът може да пристъпи към провеждане на интервю с помощта на инструмента SIFA (вж. примерен въпросник *myk*). Важно е да се отбележи, че SIFA и SQUIFA не обхващат оценка на интелектуални затруднения и други комуникационни дефицити. За тази цел може да се използва алтернативния инструмент за цялостна оценка на здравето (CHAT).

CHAT е утвърден инструмент за скрининг, базиран на академични изследвания и разработен съвместно от Съвета за младежко правосъдие и Министерството на здравеопазването във Великобритания. Той се използва във всички места за лишаване от свобода на непълнолетни лица на територията на Англия и Уелс. CHAT

осигурява последователно и всеобхватно идентифициране и оценяване на здравословното състояние и здравните нужди на децата и младежите в контакт със системата за детско правосъдие. С приемането на инструмента се уеднаквява процедурата за оценка във всички места за лишаване от свобода, което спомага за непрекъснатост на лечението и грижите при трансфер. В частност, инструментът CHAT се състои от пет компонента:

- **Първоначална оценка на здравословното състояние**, извършена от медицински лица.
- **Допълнителна оценка на физическото здраве**, извършена от медицински лица.
- **Скринингова оценка на злоупотреба с вещества**.
- **Оценка на психичното здраве**, извършена до 3 дни след постъпването на детето, включваща изследване на състояния като депресия, тревожност, психоза, синдромът на дефицит на вниманието и хиперактивност, хранителни разстройства, психологическа травма.
- **Неврологична скринингова оценка**, извършена до 10 дни след приемането на детето, включваща изследване на травматични мозъчни увреждания, нарушения на речта, езика и комуникацията, обучителни затруднения, образователни потребности и разстройства от аутистичния спектър.

Знания и умения

Оценка на психичното здраве, оценка на здравословното състояние, неврологична оценка, оценка на злоупотреба с вещества.

URL или източник

<https://www.gov.uk/government/publications/young-offenders-assessment-using-sifa-and-sqifa>

Име на практиката

СТАНДАРТИ ЗА ИНСПЕКЦИЯ НА СЛУЖБИТЕ ЗА ПОДКРЕПА НА МЛАДЕЖИ В КОНФЛИКТ СЪС ЗАКОНА

Изпълняваща организация/институция

Инспекторат по пробация на НВ

Географски обхват

Национален -
Великобритания
Регионален - Англия и Уелс

Целева група

Служители на
пробационните служби,
професионалисти в
областта на детското
правосъдие

Преглед

Инспекторатът по пробация на НВ разработва и редовно актуализира стандарти, предназначени да оценяват качеството на предоставяните услуги за непълнолетни осъдени лица. Крайната цел е да се стимулира подобрене на услугите в зависимост от резултатите на инспекцията. При инспекция на службите за подкрепа на младежи в конфликт със закона се изследват основно организацията на услугите за деца, изтърпяващи наказания наложени със съдебни решения или други извънсъдебни наказания (напр. за противообществени прояви). Обект на инспекция са стратегическото управление на службата, включително числеността, натоварването и механизмите за обучение и развитие на служителите. Инспекторатът обхваща широк кръг от институции, предоставящи услуги на непълнолетни правонарушители.

Стандартите обхващат редица аспекти, които дават цялостна представа за качеството на услугите, включително:

- **Управление и лидерство** - оценка на наличието на стратегии, партньорски споразумения и ангажираност на управителния съвет, които гарантират предоставянето на висококачествени, персонализирани и адекватни услуги за децата.
- **Управление на персонала** - оценка на управлението на работното натоварване, политиките за многообразие и

приобщаване, както и наличните възможности за надзор и обучение на персонала.

- **Партньорства и услуги** - фокусира се върху достъпа на децата до конкретни услуги, определени от актуален анализ на нуждите, осигуряване на безопасността и благосъстоянието на децата чрез подкрепа, партньорства и външни услуги.
- **Информация и съоръжения** - оценка на наличието на политики, които дават подробно описание и конкретни насоки на персонала за ефективно предоставяне на услуги. Също така оценка на достъпността и безопасността на средата, както и използването на информационни и комуникационни технологии (ИКТ) и др.

Проверката се извършва от екип от специално обучени инспектори като процесът е разделен на два етапа: предварителен, на който обектът на инспекция е уведомен, изготвя се план за действие и се определят казусите, които ще бъдат проверени. На следващ етап започва работата на терен, включваща срещи с ръководители и служители, разглеждат се досиета и се събират данни и доказателства. Крайният резултат на инспекцията е изчерпателен доклад, който представя цялостна оценка на качеството на услугата спрямо стандартите, които са публично достъпни.

Знания и умения

Методи за инспекция, анализ на случаи и стандартизиране на предоставянето на услуги от служби за непълнолетни и малолетни правонарушители.

URL или източник

<https://www.justiceinspectorates.gov.uk/hmiprobation/about-hmi-probation/about-our-work/our-standards-and-ratings/>

Име на практиката

ОПЕРАТИВНИ НАСОКИ ЗА ПРОФЕСИОНАЛИСТИ, РАБОТЕЩИ С ДЕЦА В КОНФЛИКТ СЪС ЗАКОНА ПО ВРЕМЕ НА COVID-19

Изпълняваща организация/институция

Международна наказателна реформа (PRI)

Географски обхват

Международно ниво

Целева група

Социални работници, служители на службите за сигурност, юристи

Преглед

Международната наказателна реформа (от англ. Penal Reform International) изготвя три оперативни насоки, за да подпомогне специалистите, работещи с деца в конфликт със закона по време на пандемичната криза, причинена от COVID-19. В тях се съдържат ръководни принципи, както и ясни и практически инструкции за това как да се взаимодейства и да се оказва подкрепа на деца в конфликт със закона в условията на извънредни ситуации, свързани със здравеопазването. Разработени са три отделни документа, насочени към конкретни групи професионалисти, а именно социалните работници, силите за сигурност и юристите.

Оперативните насоки за **социалните работници** са насочени към управлението на системата за закрила на детето, като подпомагат реинтеграцията на деца в конфликт със закона. В тях се предлагат план за адаптиране и препоръки за изпълнение на конкретни задачи в контекста на епидемиологичните мерки, наложени по време на пандемията COVID-19. По-специално, той обхваща процесите на:

- идентификация и регистрация;
- оценка на случай;
- разработване на планове за работа;
- изпълнение на плановете за работа;
- извършване на последващи действия и прегледи;
- затваряне на случай.

Насоките за **силите за сигурност** (включващи професионалисти в областта на детското правосъдие, като полиция, жандармерия, национална гвардия и/или гържавни служби за сигурност) предоставят познания и практически насоки за работа с деца в досъдебния етап на наказателното производство и етапа след изтърпяване на присъдата. Първата част се състои от препоръки за задържане или арест на дете, като

се вземат предвид изискванията за спазване на физическа дистанция и рисковете от предаване на вируса. Основен принцип е насърчаването на използване на алтернативи на задържане (напр. предупреждение, извинение, общественополезен труд и др.) и фактически намаляват рисковете за здравето. Вторият набор от препоръки е насочен към социалната и икономическата реинтеграция. Те отчитат уязвимостите, които могат да бъдат изострени по време на пандемия, като повишеният риск от домашно и сексуално насилие и други заплахи, с които освободените деца могат да се сблъскат от страна на своите връстници, семейства и общности. Други мерки, предложени в ръководството, се отнасят до алтернативни форми на комуникация на прекия контакт, адаптиране на процедурите за насочване и достъп до медицински грижи, използване на протоколи за междусекторно сътрудничество.

Практическите насоки за **юристи** предлагат оперативни изменения, отчитайки повишения риск от нарушаване на правата на децата, настанени в местата за лишаване от свобода, в следствие на пандемията. Препоръките обхващат въпроси като правото на достъп до правосъдие и правото на участие в производството; алтернативни форми на комуникация с децата и техните семейства при гарантиране на необходимата поверителност (напр. между адвоката и клиента); застъпничество за замяна на наказанието; осигуряване на достъп на децата до медицински грижи и тестове за COVID-19 и други.

Подобни практически инструменти биха могли да улеснят съществено работата на службите, работещи с деца в конфликт със закона. Такива инструменти следва да бъдат приети спрямо спецификите на националните контексти.

Знания и умения

Подготвеност и адаптиране към условията на здравни кризи и извънредни ситуации, свързани със здравеопазването.

URL или източник

<https://www.penalreform.org/resource/operational-guidelines-for-professionals-children-covid-19/>

Име на практиката

ГЛАСОВА ПОЩА В ЗАТВОРА

Изпълняваща
организация/институция

PHONEHUB IO LTD,
Великобритания

Географски обхват

Национален -
Великобритания и
Австралия

Целева група

Лишени от свобода,
техните семейства и
близки

Преглед

„Гласова поща в затвора“ (от англ. PrisonVoicemail) е социална инициатива, която цели да улесни комуникацията между лишените от свобода и техните близки от външния свят. Разработена като сигурна и удобна платформа за изпращане на гласови съобщения, тази услуга се управлява от компания, базирана във Великобритания. Към 2024 г. услугата се предлага в 85% от всички места за лишаване от свобода на територията на Англия и Уелс. През 2016 г. Затворните служби на НВ (от англ. HM Prison Service) дават мандат за въвеждането ѝ на национално ниво.

Платформата дава възможност на затворниците да получават гласови съобщения от приятели и роднини, което е изключително важно средство за поддържане на връзките с външния свят и осигуряването на емоционална подкрепа по време на престоя в затвора. „Гласова поща в затвора“ работи по модел на предплатена услуга, чрез закупуване на месечни абонаментни планове, като предлага на потребителите гъвкавост и лесен начин на употреба. Тази услуга спома-

га непрекъсваемост на връзката между затворниците и с тяхната среда за подкрепа. Процесът се състои от три стъпки. Потребителите могат да оставят гласови съобщения за лишените от свобода по всяко време, като се обадят на специалния телефонен номер от мобилния си телефон. Тези съобщения стават незабавно достъпни за крайния получател. Лишените от свобода могат лесно да прослушат съобщенията, като наберат номера на „Гласова поща в затвора“ от всеки телефон в затвора, като цената на разговора е равна на един стандартен стационарен разговор. След прослушване затворниците имат възможност да отговорят или да се обадят директно на събеседника.

Въпреки че това не е платформа, предназначена специално за местата за лишаване от свобода за непълнолетни, тя е пример за иновативен ИКТ инструмент, който, ако се използва с необходимото внимание, може да поддържа контактите на затворниците и ефективно да подобри благосъстоянието им по време на изтърпяване на наказанието.

Знания и умения

Улесняване на контактите на непълнолетните затворници с техните семейства и близки.

URL или източник

<https://prisonvoicemail.com/>

Име на практиката

ПОДХОД КЪМ МОМИЧЕТАТА В СИСТЕМАТА НА НАКАЗАТЕЛНОТО ПРАВОСЪДИЕ

Изпълняваща
организация/институция

Инспекторат по
пробация на НВ

Географски обхват

Национален - Великобритания

Целева група

Професионалисти в областта
на детското правосъдие

Преглед

През 2014 г. Инспекторатът по пробация на НВ (от англ. HM Inspectorate of Probation) извършва проверка съвместно с други публични органи, за да оцени ефективността и подхода на службите за правонарушители на непълнолетни по отношение на осъдените момичета. Поради относително ниския им брой в системата, специфичните им нужди понякога биват пренебрегвани, тъй като системата е нагледна предимно към непълнолетните момичета. Тази инспекция служи за повишаване на информираността на специалистите относно специфичните уязвимости на момичетата в системата. Определени са областите, в които е необходимо повишено внимание и подобрение на услугите.

Основната цел на инспекцията е да установи какво се случва с момичетата, когато попаднат в системата на наказателното правосъдие, дали се признават техните нужди, произтичащи от пола и изобщо дали има установен специализиран подход при работата с момичета правонарушители. Проучването разглежда цялостната ситуация на осъдени момичета на възраст между 11 и 18 години, като се фокусира върху четири основни аспекта:

- съществуващи стратегии, прилагани от службите за работа с момичета правонарушители;
- методи за намаляване на риска от повторно извършване на престъпление от момичетата и за управление на риска от вреди за другите;
- разбиране и отговаряне на уязвимостите;
- реални преживявания на момичета в затвора.

Прожеждането на инспекция и изготвянето на такъв доклад само по себе си може да се отчете като добра практика. Освен това, някои изводи и открития от инспекцията заслужават специално внимание:

- Програми, съобразени с пола, за повиша-

ване на чувството за сигурност на момичетата правонарушители, самооценката им, уменията за контрол над гнева и емоциите, както и за насърчване на здравословни взаимоотношения. Например програмата за контрол на емоциите "Изрази себе си", разработена от Службата за непълнолетни правонарушители в Лийдс, помага на момичетата да разберат какво предизвиква гняв и силни емоции у тях. Програмата ги учи да идентифицират физическите промени, които настъпват в изблик на гняв, как да бъдат асертивни (а не агресивни) и да изразяват себе си, как да излизат от ситуации и да познават своите права и правата на другите.

- Проверката установява висока степен на уязвимост към сексуална експлоатация. Инспекцията открива, че служителите често се затрудняват при идентифицирането на случаи на сексуалната експлоатация и подобен тип уязвимости. Някои от тях намират за твърде сложно и трудно да разберат как рискът от сексуална експлоатация влияе върху престъпното поведение на момичетата. Подкрепа за тези момичета се предоставя обикновено от НПО. Многостранните партньорства са изведени като обещаваща практика. В доклада се посочва примерът на многостранното сътрудничество за унищожаване на "Engage!", което се състои от публични и доброволчески организации, базирани в района на Блекбърн с Даруен. Екипът е базиран в анонимен обществен център, където деца могат да получат разнообразна подкрепа от специалисти.

Докладът е препоръчително четиво не само заради проникателните констатации на инспекцията, но и заради използваната методология, която може да бъде заимствана и да послужи за провеждането на подобни проверки, разглеждащи специално положението на осъдени момичета.

Знания и умения

Подход, основан на пола, в работата с непълнолетни правонарушители; работа със специфичните уязвимости на осъдени момичета.

URL или източник

<https://www.justiceinspectors.gov.uk/hmiprobation/wp-content/uploads/sites/5/2014/12/Girls-in-the-Criminal-Justice-System.pdf>

Име на практиката

НАСОКИ ЗА ДОБРИ ПРАКТИКИ ПРИ ПРОБАЦИЯ ЗА НЕПЪЛНОЛЕТНИ

Изпълняваща организация/институция

Национален център за детско правосъдие

Географски обхват

Национален - САЩ

Целева група

Пробационни служители, съдии и съдебни служители

Преглед

Насоките за добри практики в областта на пробацията за непълнолетни са финансирани от фондация "Ани Е. Кейси" (от англ. Annie E. Casey Foundation) и представляват практическо ръководство и сборник с ресурси. Публикацията съдържа препоръки за пробационните служители, съдиите и съдебните служители, работещи с непълнолетни. Организирано е в шест теми:

- равеноставеност по расов и етнически признак при изпълнение на пробация за непълнолетни;
- отклоняване от наказателната система при непълнолетни лица с нормално поведение в юношеска възраст;
- ефективно управление на случаи;
- изграждане на подходи за положителна промяна в поведението на децата;
- ограничаване на мерките за задържане до крайна необходимост;
- организационна култура и развитие, които насърчават прилагането на добри практики в областта на пробацията за непълнолетни лица.

Също така, наръчниците предлагат на пробационните служители, работещи с непълнолетни лица, сведения по следните теми:

- ефективни практики за подобряване благосъстоянието на непълнолетните лица, подходящи за етапа на тяхното развитие;

- стратегии за елиминиране на неравенството, основано на етнос и раса и постигане на справедливо изпълнение на пробацията за непълнолетни;
- начини за разбиране и поемане на отговорност от страна на непълнолетните, на които е наложена пробация, относно техните действия и въздействието им върху другите и самите тях;
- как отклоняването от наказателна отговорност може да се използва по-често при случаи с непълнолетни извършители, които показват нормално поведение за юношеската си възраст;

Основното послание на наръчника е, че пробацията трябва да бъде целенасочена интервенция спрямо нуждите на непълнолетните лица. Мисията на пробацията за непълнолетни е да насърчава личностното израстване на подрастващите, да води до положителната промяна в поведението им и дългосрочни резултати. За да насърчат положителната промяна в поведението на младежите, на които е наложена пробация, специалистите трябва да си партнират със семействата и общностите им, както и с други доставчици на услуги. Препоръчано е да използват подходи, които подчертават качествата на децата, отчитат травматичните им преживявания и помагат развитието им.

Знания и умения

Изпълнение на пробационни мерки; недискриминация и справедливост при изпълнение на пробация; мотивиране на промяна в поведението при непълнолетни.

URL или източник

<https://www.aecf.org/resources/the-desktop-guide-to-good-juvenile-probation-practice>

Име на практиката

НАРЪЧНИК ЗА ЗАЩИТА ПРАВАТА НА ЧОВЕКА И ПРЕВЕНЦИЯТА НА РАДИКАЛИЗАЦИЯТА СРЕД МЛАДЕЖИ С НАЛОЖЕНА МЯРКА ЛИШАВАНЕ ОТ СВОБОДА ИЛИ ПРОБАЦИЯ

Изпълняваща организация/институция

Университет на Кампания "Луиджи Ванвители" и други

Географски обхват

Международен - ЕС
Национален - Италия, Австрия, Испания, Словения, Германия, Белгия, Франция и Албания

Целева група

Администрация и служители в места за лишаване от свобода и пробационните служби

Преглед

Младите хора на възраст между 18 и 29 години, които все още развиват своята индивидуалност, са считани за по-уязвими и предразположени към радикализация. В същото време тази група, намираща се някъде между "деца" и "възрастни", често бива пренебрегната. Проектът "Укрепване на подходите за превенция на младежката радикализация в затворите и пробационните служби" (SERENY) разглежда конкретно нуждите на тази уязвима група. В рамките му са изготвени полезни материали, които целят да подпомогнат специалистите, работещи на първа линия, както и административния персонал на затворите, за да се справят по-ефективно с предизвикателствата, свързани с младежката радикализация в контекста на затворите и пробационните служби.

Наръчникът за повишаване на защитата на правата на човека в затворите по отношение на младите възрастни съдържа конкретни препоръки за работа с млади правонарушители, изложени на риск от радикализация. Например:

- **Свеждане до минимум изолацията на млади затворници, за които се смята или се предполага, че са изложени на риск от радикализация.** Обикновено лицата, запознати в радикализацията, биват подлагани на по-строг режим, който често включва изолация. Препоръчително е младите затворници да подлежат на диференциран подход, който отчита разликите в тяхното психологическо развитие в сравнение с възрастните, дори и официално да няма изготвени специални режими за тяхната възрастова група.
- **Наблюдение на поведенчески модели вместо използване на инструменти за оценка на радикализацията, основани на индикатори.** Повечето инструменти за оценка на радикализация са основани на определени индикатори, които обаче,

обикновено не са адаптирани за различни възрастови групи и могат да доведат до подвеждащи оценки при по-младите затворници.

- **Укрепване на семейните и социалните връзки на младежите, за които се смята, че са радикализирани или са изложени на риск от радикализация.** Обикновено имат ограничен контакт с външния свят, но това често е контрапродуктивно при младежите. Вместо това, препоръчително е служителите да спомогнат възстановяването на социалните и семейните отношения на младите осъдени лица (ако се прецени, че тези контакти биха имали положително влияние). Също така, преместването от един затвор в друг следва да бъдат сведени до минимум, особено ако трансфера би отдалечил младия правонарушител от семейството и близките му. Вместо това се препоръчва работа в посока включване на семейството в рехабилитацията, доколкото е уместно.
- **Гарантиране на правото за изповядване на религия и религиозни практики.** Свободното изповядване на религия и извършване на религиозни дейности могат да бъдат ключов фактор при изграждането на идентичността на младите осъдени. Ограниченията в изповядването на религиозни практики, обаче, често е част от програмите за противодействие на радикализация, например при ислямистката радикализацията.

Тези препоръки в голяма степен са приложими и за непълнолетни затворници на възраст под 18 години. Трябва да се отбележи, че стратегиите за борба с радикализацията, които са създадени за възрастни, не са напълно съвместими с потребностите на младежите, намиращи се в по-ранен етап от личностното си развитие.

Знания и умения

Превенция и противодействие на радикализацията сред осъдени младежи; оценка на радикализацията на непълнолетни лица; защита на правото на изповядване на религия.

URL или източник

<https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/projects-details/31070247/101007425/JUST>

Име на практиката

РЪКОВОДСТВО ЗА ПОСЕТИТЕЛИ В ЗАТВОРИ ЗА НЕПЪЛНОЛЕТНИ

Изпълняваща организация/институция

Място за лишаване от свобода на непълнолетни и млади правонарушители във Фелтъм

Географски обхват

Местен – Фелтъм, Великобритания

Целева група

Посетители в затвора

Преглед

Добре разработеното ръководство за посещения в затворите за непълнолетни може да бъде ценен инструмент в полза както на посетителите, така и на самия затвор. То предоставя ясна информация за правилата и процедурите при посещения, а това насърчава разбирането и по-гладкото взаимодействие между персонала, посетителите и затворниците. Подобен тип инструменти често имат съществена роля при осигуряване на безопасността, особено в заведения за лишаване от свобода за непълнолетни лица.

Фелтъм институция за млади правонарушители, която е разработила ръководство, съдържащо основна информация за посетителите. То ясно подчертава задължителния характер на спазването на правилата и установените процедури при посещение или общуване с лишени от свобода. Ръководството обхваща следните точки:

- позволено време за посещения;
- процедури за резервация на посещение;
- допустимост на посетителите;
- проверки за сигурност;
- изисквания за идентификация;
- допустимо облекло;
- забранени предмети;
- финансова помощ за посещения;
- възможности за комуникация, включително онлайн приложение за защитени видеоразговори между непълнолетни затворници и техните семейства и приятели;

- изпращане на пари и подаръци на затворници, включително чрез безопасни онлайн парични преводи;
- *гореща телефонна линия за семействата на непълнолетните затворници.*

Това изчерпателно ръководство е общодостъпно в дигитален формат. Освен точките горе, предоставя и данни за контакт с екипите за подкрепа. Например, екипа на горещата телефонната линия за помощ на семействата на непълнолетни затворници и екипа за безопасен престой в затвора. Ръководството дава подробни инструкции, сред които са:

- Посетителите трябва да са на възраст над 18 години, а непълнолетните лица да бъдат придружени от подходящ възрастен.
- Проверките за сигурност могат да включват сканиране на пръстови отпечатъци, сканиране на ириса на очите и претърсване от служители на затвора.
- Идентификацията се извършва с проверка на документите за самоличност на посетители на възраст над 16 години, включително паспорти, лични карти, шофьорски книжки и удостоверения за раждане или осиновяване. За идентификация на деца се изисква акт за раждане.
- Допустимият дрескод е приличен, уважителен. Забрадките, покриващи главата, са забранени, освен ако не се носят по религиозни причини.

Знания и умения

Запознаване с правилата и процедурите за посещение на затвор или друго място за лишаване от свобода за непълнолетни.

URL или източник

<https://www.gov.uk/guidance/feltham-yoi>

Име на практиката

ИНДИВИДУАЛЕН ПОДХОД ЗА МОТИВИРАНЕ НА ПОВЕДЕНЧЕСКА ПРОМЯНА ПРИ МЛАДЕЖИ: ЧЕТИРИСТРАНЕН ПОДХОД

Изпълняваща организация/институция

Национален съвет на съдиите от съдилищата за семейни дела и дела с непълнолетни в САЩ

Географски обхват

Национален - САЩ

Целева група

Професионалисти в областта на детското правосъдие, пробационни служители, съдици, адвокати.

Преглед

Тази публикация представя аналитичен преглед и насоки за професионалисти в областта на детското правосъдие, фокусирани върху изготвянето на стратегии и приложението на терапевтични интервенции, акцентирани върху насърчаването на промяна в поведението на млади правонарушители, които употребяват наркотични вещества. В нея се застъпва тезата, че типичният подход в детското правосъдие, основан на поведенчески дефицити и налагането на наказателни и възпитателни мерки в отговор на установените недостатъци (напр. задържане, общественополезен труд и надзор), всъщност може да доведе до противоречиви резултати и опозоряване на младежите. Често този подход води до деморализация, понижена самооценка, прекалено фокусиране върху неуспехите, понижена мотивация и отчуждение от обществото. В противовес на типичния подход, основан на дефицита, в това ръководство се предлага алтернативен подход, основан на поощрение. Той се препоръчва като по-ефективна стратегия за работа с непълнолетни, особено при младежи с разстройства, свързани с употребата на вещества. Това се базира на факта, че мозъкът на подрастващите е по-склонен да реагира на поощрения, отколкото на наказания.

Публикацията започва с теоретичен анализ на резултатите от изследванията в тази област, който въвежда към четири основни препоръки към служителите, работещи с непълнолетни в рамките на системите за наказателно правосъдие и надзор. Към всяка препоръка е ясно описано "Защо", "Как" и "Примерни практики". Четирите основни насоки са:

- **Създаване на атмосфера, основана на поощрение**, която приоритизира възможностите, потенциала и положителните

качества на младежите и техните семейства.

- **Отчитане на микропостижения** чрез замяна на традиционните мерки на строг надзор и мониторинг със система с поощрения и награди, основана на позитивни точки, която измерва и стимулира напредъка в желаното поведение.
- **Стимулиране постигането на целите чрез краткосрочни договори**, които определят цели, стимули и санкции за всеки младеж. Целите, заложи в плана за работа по всеки индивидуален случай, трябва да бъдат краткосрочни (счита се, че са по-изпълними) и СИПРВ (специфични, измерими, постижими, релевантни и времееобразни) (от англ. SMART - Specific, Measurable, Attainable, Relevant, and Time). Краткосрочните договори с младия правонарушител дават по-добра възможност за постигане на поставената цел в рамките на договорения срок.
- **Преосмисляне на тестването за наркотици** е последният компонент, който поставя акцент върху младежите с проблеми с употребата на вещества, които често вървят ръка за ръка с криминалното поведение. Представят се насоки за използване на методи за тестване за наркотици, които отговарят на спецификите в развитието на децата и взимат предвид потенциални травматични преживявания.

Публикацията предлага редица полезни и практически съвети, подкрепени с примери, за това как да се мотивира промяна в поведението на младежи чрез практики, които поощряват и стимулират тяхната самоувереност, изграждат техните умения и взаимоотношения с околните.

Знания и умения

Мотивационни техники, мотивиране на промяна в поведението, комуникация с лица употребяващи забранени вещества, подход,

основан на поощрение, управление на случаи на непълнолетни правонарушители, употребяващи наркотични вещества.

URL или източник

<https://www.ncjfcj.org/publications/individualizing-responses-to-motivate-behavior-change-in-youth-a-four-pronged-approach/>

Име на практиката

ВРЪЗКА МЕЖДУ НЕВРОЛОГИЯТА И ОСЪЖДАНЕТО НА ДЕЦА

Изпълняваща
организация/институция

Инициатива "Правосъдие с деца", Център за клинични невропсихологични изследвания към Университета в Ексетър

Географски обхват

Национален -
Великобритания
Международен

Целева група

Управители и взимачи решения; професионалисти в областта на наказателното правосъдие, полицаи, служители в затворите, пробационни служители, адвокати, магистрати, съдии.

Преглед

През 2021 г. инициативата "Правосъдие с деца" публикува документ с препоръки, който осветлява връзката между неврологичните увреждания, по-специално травматичните увреждания на мозъка (ТУМ), синдрома на дефицит на вниманието и хиперактивност (СДВХ), разстройствата от аутистичния спектър (РАС), и престъпното поведение при непълнолетните. Документът поставя акцент върху емпирично доказани научни изследвания, които констатира, че значителните смущения в психологическото развитие могат да доведат до влизането на детето в системата на наказателното правосъдие. Той разкрива, че мнозинството от децата, попаднали в конфликт със закона, са се сблъскали с травматични социални и психологически смущения, наречени "неблагоприятни преживявания в детството". Не е изненадващо, че разпространението на психични разстройства е особено високо сред децата в системата, особено сред лишените от свобода.

Представени са десет препоръки за действия, чрез които професионалистите в областта на детското правосъдие могат да помогнат за интегрирането на познанията от неврологията в процеса на решаване на дела и определяне на присъди, и рехабилитацията на осъдени деца.

Известният британски клиничен невропсихолог, проф. Хю Уилямс, е автор на научно изследване на развитието на мозъка в детска и юношеска възраст и връзката между неврологичните увреждания и престъпното поведение сред младежите. То предлага ценни препоръки за подобряване на грижите за младежи, извършили престъпления, и нуждаещи се от помощ за справяне с травматични мозъчни увреждания. Препоръките обхващат различни области, включително:

- **Процедури за скрининг и оценка** в рамките на наказателното производство за непълнолетни следва да бъдат извършвани в пряка връзка с цялостната оценка на здравословното състояние. Това трябва да става чрез стандартизирана процедура за изследване на мозъчни увреждания при всеки контакт на дете със закона, особено когато е подсъдим. Такава оценка трябва да бъде проведена преди проучването на присъдата или при задържане в арест, за да се гарантира, че младежите получават подходящата грижа.
- Системата за изпълнение на наказанията трябва да има достъп до изготвените в досъдебната фаза оценки ТУМ, за да ги използва за планиране на присъдите. Такава оценка следва да доведе до предоставянето на специални мерки за подкрепа за справяне със здравните, когнитивните и поведенческите проблеми, произтичащи от ТУМ.
- **Обучение за професионалисти в областта на наказателното правосъдие** и препоръчана литература за допълнителна информация.
- **Насоки за работа с непълнолетни лица с мозъчни увреждания в условията на задържане и пробация;**
- **Определяне и възглане на подходящи мерки**, като например социални и здравни услуги;
- **Ранно реагиране на случаи на деца с травматични мозъчни увреждания** в сътрудничество с образователни институции с цел намаляване на риска от криминално поведение.
- **Научно-изследователска дейност** с цел подпомагане на ранното идентифициране и справяне с неврологичните увреждания при непълнолетни правонарушители.

Знания и умения

Лечение на млади правонарушители с неврологични увреждания (травматични мозъчни увреждания (ТМО), синдром на дефицит на вниманието и хиперактивност (СДВХ) и разстройства от аутистичния спектър (РАС)).

URL или източник

Препоръки

Доклад "Repairing Shattered Lives: Brain injury and its implications for criminal justice"

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представените в този сборник практики, обучения и инструменти насочват вниманието към разнообразните уязвимости на непълнолетните правонарушители и компетенциите, необходими на служителите в системите за детско правосъдие. Въпреки че сборникът включва множество практики, той не претендира да бъде изчерпателен. Всъщност, практиките засягат широк кръг от въпроси и проблеми. Темите варират от обучение на персонала в затворите и пробационните служби за младежи до работа по време на извънредни ситуации и удовлетворяване на специфични нужди, произтичащи от характеристики като пол, неврологични увреждания, чужда националност и култура.

Сборникът предлага интегриране на инструменти за самооценка на професионалните умения и използване на дигитални технологии, които подпомагат

комуникацията между децата в местата за лишаване от свобода и техните семейства. Чрез разнообразието от теми, този сборник повишава осведомеността за предизвикателствата, пред които са изправени специалистите, работещи със осъдени непълнолетни. Тези предизвикателства трябва да бъдат внимателно разгледани, за да се гарантира цялостна грижа за децата.

Всяка практика в този документ предлага стратегически решения за общото повишаване на квалификацията и капацитета на специалистите, като същевременно насърчава грижата и по-внимателното отношение към осъдените деца. В заключение, този сборник е създаден с цел да стимулира читателя да търси повече възможности за развитие на своята компетентност чрез обмен на професионални знания и опит с колегите от страната и на международно ниво.

